

vrednega in misli da je spodaj, hoče navzgor in pri tem čisto prekorajči meje normalnosti. Zelfo po uveljavljanju pa kažejo manjvredni otroci tudi v spekulativnem predstavljanju svoji slabosti. S tem gojenec sili okoli, da ravna z njim posebno nežno in obzirno. V zavodu je bila gojenka, ki ni prenesla navadne hrane temveč samo dietno, ki je »omedlela« pri vsakem delu, ki ni prenesla sonca, pa tudi ne malo znižane temperature. S svojo »slabostjo, bolehnostjo in nežnostjo« je terorizirala ves zavod ter se tako izogibala

delu, dolžnostim in redu. Ni ji pa škodoval ples na pustni torek, čeprav je bila jedilnica že vsa v prahu, ne metanje odbojke v nedeljo popoldne, pa tudi ne kopanje in sončenje na Orljavi. Od svojih dobro situiranih staršev uradnikov je po oostu prejela potratno bogate zavoje z jedili. Ni si pokvarila »občutljivega« želodca s teden dni staro na razno pečeno svinjino in ne z mastnimi srbskimi pitami. Po odpustu iz vzgojevalnice je takoj pobegnila od roditeljev in sedaj se bavi s tatvino in prostitucijo.

(Se nadaljuje.)

KMEČKO NADALJEVALNO ŠOLSTVO

Klic po glasilo

Naše slovenske kmečke nadaljevalne šole stopajo v trinajsto in deloma že v štirinajsto leto svojega obstoja in delovanja. Njihov obstoj je torej po nekaterih krajih že usidrana nujna potreba. Učiteljstvo, ki vodi te šole in v njih poučuje se idejno in strokovno pripravlja v za to določenih tečajih, ki jih letno prireja banska uprava.

V idejnih tečajih dobiva učiteljstvo smernice za tovrsten pouk, pogled v psiho kmeta, v kmečka čustva in stremeljenja, obenem pa metodična navodila ob proučitvi učnega načrta za to šolstvo. V strokovnih tečajih pa sprejema strokovno naobrazbo predvsem v glavnih kmetijskih panogah.

Jasno je, da je možno uspešno poučevanje in vzgajanje v teh šolah v prvi vrsti le idejno usposobljenemu učitelju, ki pravilno pojmuje namen in pomen tega šolstva, da ne govorimo še o osebnosti, ki je bistvo vsakega posameznika. Kajti učiteljeva osebnost je in mora biti v prvi vrsti merilo za uspešno delo kjer koli, tako tudi na polju kmečkega nadaljevalnega šolstva.

Zadnje čase veliko čitamo, še več pa pišemo o naših kmečkih nadaljevalnih šolah. Marsikaj od tega je koristno in potrebno za delo in spopolnitev v teh šolah. Prinašamo predloge, nasvete in želje le za delo v teh šolah, kaj malo pa o učiteljih voditeljih in predavateljih, o njihovi pedagoški in strokovni usposobljenosti. Vedno pogostejše čujemo klice po potrebi primerne liste za fante kmečkih nadaljevalnih šol, v dokazovanju po nujni potrebi takega glasila čujemo celo primerjave z »Našim rodnom« glede oblike itd.

Prepričan sem, da je taka in podobna zahteva že v jedru zgrešena in napačna. Danes in prav danes potrebuje naše kmečko nadaljevalno šolstvo v prvi vrsti **pravilno idejno usposobljeno učiteljstvo**. To mora biti naša prva potreba, ker to zahteva kmečko nadaljevalno šolstvo samo. Smatram, da ni dovolj, ako samo prislusnemo ideji in namenu tega šolstva ob kratkih urah uvodnih tečajev, pa že zaorjemo brazdo v to šolstvo. Naši cilji, pogledi in nameni o tem šolstvu se lomijo in trgajo, le samo uradni naziv »kmečka« nas še veže in drži. Dokler ne bomo sami dovolj vzgojeni in prežeti s kmečko miselnostjo, vse dotlej bo v nas ta klic po potrebi primerne glasila za fante — **neosnovan** in vse dotlej bi bila realizacija takega lista že vnaprej zapisana smrti. Vzgojo in prežetost s kmečko miselnostjo si moramo najprej pridobiti sami, ne samo z nujnim in prepotrebim spoznanjem in poznavanjem življenjskih in gospodarskih razmer svojega okraja, temveč tudi s klesanjem svoje lastne učiteljeve osebnosti, da bomo sposobni

ustvarjanja vzgojnih in doživljanja etičnih in moralnih vrednot življenja. Šele takrat bomo zmogni in takrat tudi poklicani, da bomo pisali članke v list, ki bi naj bil namenjen fantom kmečke nadaljevalne šole.

V večji meri in potrebi bi naj bil danes klic po listu za učiteljstvo, ki vodi in poučuje v kmečkih nadaljevalnih šolah. Da bi mu bil kazi pot pri spoznavanju vasi, svetovalec pri pouku, pomočnik za razumevanje življenjskih razmer naše vasi in sodelavec pri gradnji vaškega občestva.

Učitelji na vasi smo poklicani, da nudimo kmečkemu fantu dobrine naše slovenske kulture in da ga navežemo k lastnemu opazovanju in sprejemanju obrazovnih dobrin. Naša uradna statistika zaznamuje dovolj listov in knjig, ki jih naj čita ravno kmečki fant. Dovolj je v teh listih in knjigah člančkov in razprav, da bo našel v njih vse, kar je za njegov duševni razvoj potrebno, še več pa praktičnih naukov, ki so mu potrebni pri vsakdanjem delu.

Čemu še več listov, ko je vendar naša sveta dolžnost, da navajamo fante na strokovne in kmečke liste in revije in da vsem tem člankom v teh listih damo **tako obliko, da jo bodo fantje življenjsko doživeli in kot svojo uporabili v življenju** —? Ali ni živa beseda plodovitejša, ali ne pade v rodovitnejšo prst kot mrtva pisana beseda?

V vzgoji kmečkega občestva, v vzgoji ljubezni do dela in kmečkega stanu ne more nikdar nastati vrzel zaradi pomanjkanja primerne glasila za fante. To je možno le tam, kjer ni načrtnega in jasnega pogleda na pravi in edini namen našega slovenskega kmečkega šolstva.

Obvestilo

Letošnje šolsko leto je kmečko nadaljevalno šolstvo v precejšnjem razmahu, število šol se giblje okoli stotice. Ožji odbor se po potrebi sestaja k sejam, kjer se obravnavajo tekoče zadeve. Predvsem se je zadnje čase obravnavalo vprašanje učnega načrta. V ta namen bo v kratkem sklicana anketa nadzornikov teh šol, na kateri se bo v tem podrobnije razpravljalo. Mnogo teh šol ne ve, da obstaja tudi banovinska knjižnica, v kateri je mnogo pomožnih knjig za predavanja. Prav tako ima ta knjižnica še precejšnjo zalogo brošur: 2. zv. Reja goveje živine, 3. zv. O obdelovanju njivske zemlje. Tovariši, ki delujete na teh šolah, naročajte te brošure in poslužujte se knjižnice ter se obračajte na naslov: Kmečka nadaljevalna šola Ljubljana, Barje.

Po vsem tem si lahko približno naslikate moje razpoloženje, ko sem pri sosedu zaslišal smrtni klic prašičev. Bil je četrtek, dela nisem imel, zato sem spremljal v mislih ubogo svinjsko paro na zadnji poti.

Nekako takole sem si predstavljal. Prase je utihnilo — sedaj ga bodo garali, nadgrnili ga bodo s smolo, vrgli v arnico, polili s krompom in okrasili z verigo in pločvinastimi žlicami. Potem ga bodo štirje krepki dečki pograbili in odnesli v kuhinjo. Postavili ga bodo na noge, prerežali čez hrbet. Prikazala se bo debela slanina. Potem bodo prerežali trebuh in vzeli iz njega jetra. Jetra bo gospodinja skuhalo. Jedli bodo. Nato razrezali slanino, jo skuhalo in cvrli. Imeli bodo masti, mnogo masti. Meso bodo vdimili, nekaj bodo vložili v zaseko, nekaj pa bodo surove pojedli. Tam bom tudi jaz zraven.

Takole so teklo moje misli in me kruto prevarale. Sicer sva oba z ženo proti raznim povabilom v vas. Sila pa kola lomi in tako prilegel bi se košček svinjske pečenke po tednih krompirjevih obedov. Res da bi lahko šla k mesarju. Nerodno nama je hoditi tja zlasti, ker sva neko malenkost še dolžna.

Zasmilila se mi je žena in zasmilil sem se sam sebi. Šel sem v vas in kupil 6 jaje. Žena jih je sprazila čisto na mehko. Kruha sva nadrobila. Zelo sva se najedla in bila sva zadovoljna. Ker sva pa že bila potratna, sva začela računati: Večerja 12 din, obed polovico več, t. j. 24 din, zajtrk pa polovico manj, 6 din, ves mesec 1260 din in vse leto 15.120. Potem obleka, čevlji, rjuhe, blazine, nogavice, klobuki, kravate, robci eno k drugemu 6500 din. Stanovanje 12 krat po 200 din 2400 din, drva 8 krat po 3 m³ in 4 krat po 3 m³ je 2880 din. Poleg tega še časopis, knjige, zobozdravnik, pot enkrat na leto domov, kako skromno veselje, ki si ga že dolgo odrekam, 1500 din.

Pred nama leži listič in številke se nama smejejo nasproti 15.120 + 6500 + 2400 + 2880 + 1500 = 28.400. Kaj pa dolgovi, ki jih ima povprečno vsak učitelj 5000 din, torej je to 33.400? Pa otroci, ki so temelj katoliških družin in osnova procvita države? Ali jih ni in jih ne bo ali pa bodo lačni.

† Radoslavu Knafliču, svojemu prvemu slovenskemu učitelju v spomin

Sredi zime, ko je vsa pokrajina odeta z belo snežno odejo, je slovenska obmejna gruda sprejela in pokrila posmrtno ostanke velikega slovenskega sina, učitelja in vzgojitelja nove slovenske obmejne generacije, g. Radoslava Knafliča.

Njegova borbenost, nacionalna trdnost in zavednost, njegov idealizem ter njegov značaj naj bodo nam vsem vzor in stopinje, po kateri naj bi hodili vsi, kajti s temi vrtnami je pokojni Radoslav Knaflič koval in vzgajal, se boril, ni klonil in končno vedno zmagal. Krepak po duhu je vedno premagal najtežje ovire, je vedno prebredel najtežje prepade, ki mu jih je bodisi usoda, bodisi človek postavil na pot, in končno so njegov duh, njegova volja in njegov »hočem« ustvarili čudeže na vseh poljih, kjer se je uveljavljal.

Kot sin Slovenskih gor, iz revne železarske rodbine je postal narodni učitelj z vsemi odlikami dobrega ljudskega vzgojitelja in odličnega narodnega borca. Svoji sil ni posvečal samo mladini, ki mu je bila poverjena v vzgojo, ampak je v teh težkih časih, ko je bil naš narod brez pravice in svobode, posvetil temu zatiranemu narodu vse sile in ga bodril, vzpodbujal in vzgajal v duhu svobodoljubja in nacionalnega preporoda. Narodu je bil povsod, kjer je poučeval, pravi oče in po očetovski je ta narod vzgajal v krepkem jugoslovenskem duhu, da je ostal zvest tradicijam svojih dedov in prejšnjih rodov. Vedel je, kaj narod potrebuje, da bo vzdržal v kruti borbi proti nemškutarskemu duhu, ki je v predvojnih letih zastrupljal našo zemljo. In tudi tu je zmagal!

Za svoje resno narodno vzgojno delo, ki ga je izvrševal z vsem idealizmom in optimizmom, da bo nekoč bodočnost le naša, je bilo takoj po izbruhu vojne tudi za njega mesto v graških vojaških zaporih, kjer je delil usodo z mnogimi slovenskimi in jugoslovenskimi idealisti svojega kova.

Pokojni Radoslav Knaflič pa ni vzgajal in delal za narod samo z besedo, ampak je zastavil tudi svoje ostro ošiljeno pero in v klenih besedah in spisih branil narodove ideale in pravice.

UČITELJSKI POKRET

Malo pogleda na naše opravljeno delo

Kmalu bo izšla nova številka »Prosvete«, ki bo posvečena prehrani slovenskega šolarja. S številko bo zaključeno zbiranje gradiva za pregled socioloških razmer, v katerih živi slovenska mladina. Menda ne bo odveč, če na tem mestu bežno pregledamo, kakšno delo so opravili slovenski pokretaši za šolo in pedagogiko.

Važnost opravljenega dela ima svoj glavni poudarek v novem gledanju na pedagoške probleme. Pokretaši so krenili od zgolj spekulativnega k stvarnemu gledanju, ki mu tvorijo osnovo eksperiment. Vse dosedanje anketiranje ni nič drugega nego zbiranje eksperimentalnega gradiva, ki so ga pokretaši predelali po znanstveni statistični metodi do končnih zaključkov. V tem je temeljna razlika med delom učiteljskega pokreta in drugo slovensko pedagogiko, ki se

Kot učitelj in upravitelj pa je bil tudi prvobornik za stanovske pravice, svojim tovaršem je bil iskren tovariš, svetovalec in sodnik.

Ko sta se sen njegovih vzgojnih načrtov ter njegova edina vroča želja po državni in narodni svobodi uresničila, ga je naša prosvetna oblast postavila na zelo izpostavljeno službeno mesto v Radvanje pri Mariboru. Tu je zopet prišel z novim delom, z delom, ki je rodilo pozitivne sadove. Kraj njegovega prvega mesta v svobodni domovini je bil močno ponemčen in treba je bilo orati novo ledino in vzgojiti nov naraščaj v duhu slovenskih in jugoslovenskih ideoloških smeri, ki jih je prav v Radvanjah močno zabrisala smotna germanizacija. Trdo je bilo tu njegovo delo, kajti marsikaj, kar je s težavo zgradil, so mu preko noči porušili nasprotniki. A bil je zopet trden, borben do skrajnosti, marljiv kot čebela, neustrašljiv, zvest svojim idealom in je končno zmagal. Vzgojil je novo generacijo kljub odporom renegatov, organiziral je novo šolo in tako šel v pokoj z zavestjo, da je vse svoje sile posvetil zatiranemu slovenskemu narodu in pomagal graditi to lepo domovino. V pokoj je šel z zadnjega službenega mesta ponosen na svoje delo, saj sta v Radvanjah nastopila nov rod in nov duh, saj je po dolgih letih napore in dela slovenščina prevladala v kraju. Ledina je bila zorana, ono, kar so mu vedno rušili, je končno zgradil in z lahkim smreem in vedrim pogledom v bodočnost je šel v pokoj.

Red sv. Save V. stopnje ter častno občanstvo občin Jurkloštra in Kokarjev dokazuje njegovo delo med narodom.

Zadnja leta je hodil po Mariboru sključen pod težo let, vendar vedno čil, nasmejan in z vsakim se je rad razgovarjal. Še vedno je delal, ni miroval, dokler ni smrt na dan sv. Treh kraljev pretrgala niti njegovega plodnosnega življenja.

Sedaj sanja in spi v svoji ljubljani, svobodni slovenski zemlji, ki jo je tako zvesto ljubil. Naj mu bo ta sveta zemljica lahka odeja, mi, njegovi bivši učenci, pa bomo prvega slovenskega nadučitelja na radvanjski šoli ohranili v večnem, trajnem in svetlem spominu. Slava mu!

Kolar Vilko.

Marko Klop:

Napačni računi

Oni dan so imeli pri sosedu koline ali furež. Midva z ženo, kajti jaz sem oženjen, sva mislila, da naju bodo povabili. Na ta račun sem prepovedal vsako kuhanje obeda. Žena pa je svetovala malo krompirja in solate, češ do večera je dolgo, pa tudi sicer je dobro malo jedi, ki želodec razširi. Dal sem ji prav. Zlasti, ker mi krompir zelo tekne in sem tudi zelo navajen nanj. Ako slučajno pri nas jemo kaj drugega, mi mora žena za po obedu ali večerji speči vedno še en krompir za poslastico, da dobim v usta tisti blažen krompirjev okus. Pravijo, da so za poslastico torte, pecivo, gibanice in potice, vendar jaz sem se že priučil pečenemu krompirju in sem zelo zadovoljen.

Krompir pa je tudi važno hranivo človeštva in živalstva. Nekateri ljudje ga v velikih množinah kuhajo svinjam, v manjših količinah ga pa sami jedo. Takole mimogrede bodi povedano, midva z ženo sva ga pridelala pol tone. Pa je tudi dečko krompir, dečko, da mu ni para med pridelki matere zemlje. Povsod je na mestu: v krompirjevih hlebcih, v krompirjevih žličnikih, v salati, zabeljen, zmečkan, nezabeljen, v oblicah, cel ali pečen. Kot tak je zelo koristen jed zlasti za učitelja, ki živi na deželi ter tako rekoč sredi krompirja.

Zjutraj z ženo vstaneva. Kaj bomo jedli? Včasih, ah, včasih je bilo to tako lahko, mlekarica je mleko prinesla, žena ga je skuhalo in pojedla sva ga. Včasih sem pa tudi jaz, medtem ko se je kuhalo mleko, kadil svalčico in koval načrte. Sedaj ni več niti mleka niti svalčice niti načrtov. Le želodec, neizprosni tiran, je ostal.

Po zajtrku sestaviva krompirjev jedilni list. Ta nama ne dela težav zlasti sedaj, ko imava pol tone krompirja. Saj res, tudi 200-litrsko kad zelja imava, korpeco peteršilja in merico korenja ter 2 litra fižola. Fižol je zelo slabo storil na najini njivi, ki jo imava v najemu.

Ne trdim, da so moji računi točni. Nekdo ima malo večje, drugi ima manjše. Pravijo, da je to odvisno od življenjskega standarda.

Vem pa čisto za gotovo, da ima učitelj pripravnik s stanarino in kurivom 1171 din mesečnih ali 14.052 din letnih dohodkov. Torej manjka 19.348 din. Učitelj v deveti skupini pa ima približno 3600 din več letnih dohodkov kot pripravnik in ostane primanjkljaj 15.748 din. Torej tudi krasna vsotica za človeka, ki živi izključno od denarja. — Še tole:

Nekoč sem bil na nekem predavanju o pridelovanju živeža. Tam je med drugim povedal predavatelj tudi nekaj o življenjskem standardu. Rekel je, da je hvala bogu naš standard oziroma so naše življenjske potrebe takšne, da hočemo spati v snažni postelji, v kateri je najmanj ličje, pregrnjena je z rjuh, pod glavo damo vzglavnik, pokrijemo se z odejo in blazino, kadar je mraz. Tudi spalne srajce nosimo. Čez dan imamo oblečeno srajco, spodnje hlače, suknjo, telovnik, hlače, pozimi majico, na nogah imamo nogavice in čevlje. Kadar gremo iz hiše, poveznemo na glavo klobuk, pozimi si oblečemo tudi plašč. Jemo iz pločevinaste ali porcelanaste posode. Zelo radi imamo snažna, okusna in lepo servirana jedila. V usta nosimo z žlico in vilicami, režemo pa z nožem. Radi čitamo dnevne novice, knjige in revije, hodimo v gledališče in kino ter si v prostih dneh privoščimo kak izlet. Včasih si tudi kravatno privežemo.

V osrčju Azije in Afrike pa baje živijo narodi, ki ne čutijo potrebe po snažni postelji, temveč ležijo kar na listju in slami, jedo surove jedi kar z rokami, žrejo jih bolhe in uši. Hodijo nagi in bosí ter si ne privežejo kravat. Knjig, revij in časopisov ne čitajo niti ne hodijo v kino in gledališče niti se ne brijejo in strižejo.

So pa tudi ljudje — posamezniki, katerih življenjski standard je mnogo nad vsem tem. Natančni so, kar se tiče jedi, pijače, postelje in obleke. Posedajo po kavarnah in nočnih lokalih, knjige zelo zamujejo, so pa tudi zelo neoporečni, a imajo slabe živce.

Kdo spravi vse to v sklad: te letne dohodke, nas, Afrikance in tiste posameznike. Res, čudna so pota Gospodova.

M. Nagajka:

Moj pas nima več lukenj

Prav resno sem v zadregi in ne vem, kje bom dobil novega. Kaj takega se mi še ni pripetilo. Čevlji mi še pristajajo, noga se kar noče spreminjati na nobeno stran, podplat je zmeraj enake velikosti, obleka tudi še neka, postala je sicer ohlapna in oguljena je že, a da bi šla kar tako v nič kot pas — tega še ne.

S pasom je pa križ. Prvič, ko sem ugotovil v tako zvanem privatnem gospodarstvu nekaj primanjkljaj, me je nekoliko pogrelo. »Porušeno je ravnotežje,« sem dejal. Najbrže sem se tudi počeljal za ušesi. Prav gotovo sem se. Kadim ne, tudi pijem ne — pa se mi številke niso skladale. Kar se tega tiče, imam iz vsega dober nauk: če piješ in kadiš, nimaš nič, če ne piješ in ne kadiš, pa še manj. Žena pa tudi ni hotela biti kriva. »Križi božji!« je rekla, »cene naraščajo, kaj pa misliš! Zdaj pa glej, kako bomo shajali!«

In sem začel gledati. Pa kakor sem gledal okoli sebe, ničesar nisem našel. Pač, kultura, pri nas je polno tako zvane kulture. Ne vem, koliko časopisov je prihajalo v hišo in knjige so ležale po vseh policah, na omarah in pod omarami in otroci so jih birali, kakor so videli mene in ženo, čeprav niso poznali niti črke — sploh polnokrvna kultura. No, in te kulture se je zadrželo ženi preveč.

»Ali ne bi črtali malo kulture?« Mežikal sem malo, pa sem vseeno začel prevračati knjige — pa kakor sem izbiral, nič pametnega mi ni prišlo na misel. Pa je sedla še žena, mislila je, da nemara nočem, gledala je in iskala, ne, tega ni mogla, tu so dobre knjige, tam je spet nekaj znamenitega, gledala je in gledala, računala in se ni mogla odločiti.

»Izberi in odloči sam!« je dejala srdito in mi pustila vse skupaj. »Pa naj še Pimožar da kaj za kulturo!«

Pimožar je namreč naš trgovec in mesar, takole na debel milijon ga cenim, no, kar se tiče kulture, ga moram opravičiti, mož je res